

Nr 650

**av fru Hörnlund m. fl.
om en utredning rörande reglerna om äktenskaplig börd.**

Enligt 1 kap. 1 § föräldrabalken har barn, som föds på sådan tid efter äktenskaps upplösning att barnet kan vara avlat dessförinnan, äktenskaplig börd. De anvisningar för folkbokföringen som riksförsäkringsverket utfärdat med stöd av 2 § folkbokföringskungörelsen ansluter sig beträffande anteckning av börd i kyrkbok till stadgandet i 1 kap. 1 § föräldrabalken. Enligt dessa anvisningar skall för barn, som föds av fränskild kvinna på sådan tid efter äktenskapets upplösning att det kan vara avlat dessförinnan, den fränskilde mannen antecknas som fader.

Föräldrabalken innehåller inte någon regel om konceptionstidens beräkning. Enligt rättspraxis i faderskapsmål har barn ansetts kunna vara avlat åtminstone upp till 310:e dagen före födelsen.

I praktiken innebär detta att en kvinna som fått hemskillnad den 1 januari 1972 och efter ett års särlevnad från mannen får äktenskapsskillnad den 1 januari 1973 ändå kan räkna med att hennes barn anses ha äktenskaplig börd, om barnet föds någon eller några dagar innan tio månader förflutit från det senare datumet räknat, dvs. när äktenskapskillnaden vann laga kraft. Det innebär att det då förflutit nära 22 månader sedan hon sammanbodde med den f. d. maken. Detta måste anses högst otillfredsställande från såväl rent humanitära som rättsliga synpunkter. Kvinnan måste i den situationen konfronteras med den f. d. maken inför domstol för att få förklarat att barnet saknar äktenskaplig börd. Till dess domstolsutslaget blivit klart är barnet kyrkobokfört som barn till den f. d. äkta mannen, vilket innebär att det har arvsrätt och skulle få barnpension genom ATP, grupplivförsäkring m. m. efter honom om han avlider innan bördfrågan hunnit klaras upp. Sedan domstolsutslaget blivit klart kan barnets "rätta" fader erkänna faderskapet. Det betyder i sin tur att barnet saknar arvsrätt, rätt till pension m. m. efter honom till dess domstolsutslaget blivit klart och han har hunnit erkänna faderskapet inför myndigheterna. Detta måste anses klart otillfredsställande från rättssynpunkt, och förmodligen kommer allt fler att drabbas, eftersom allt fler unga människor sammanbor utan att ingå nya äktenskap även om de väntar barn tillsammans. I detta sammanhang bör det också påminnas om att äktenskapet klart prioriterats i förhållande till sammanboende. Gifter sig en fränskild kvinna så snart efter det att äktenskapskillnaden vunnit laga kraft att barn som föds under det nya äktenskapet kan vara avlat i det gamla, blir visserligen presumptionsregeln tillämplig på båda äktenskapen. Det har dock i sådana fall ansetts att man vid kyrkoskrivning bör presumera den senare mannens faderskap. Denna fråga togs upp i samband med att bestämmelsen om väntetid för kvinna före nytt giftermål togs bort 1968. Man ansåg då att presumtionen för

den senare mannens faderskap i de allra flesta fall stämde överens med det verkliga förhållandet, och man slopade i detta sammanhang den s. k. "tiomånadersregel" som förut hade gällt när man bestämde vem som skulle anses som fader till barnet. Ändå fortsätter man att tillämpa denna regel utan att det, såvitt vi har förstått, finns något stöd i lagstiftningen, i de fall fränskilda kvinnor får barn inom den aktuella tiden utan att nytt äktenskap ingåtts.

I dagens samhälle är det allt fler som lever samman utan att ingå äktenskap. Skilsmässofrekvensen har samtidigt ökat. Vi har infört en ny äktenskapslagstiftning som dels gör det möjligt att snabbare kunna få äktenskapsskillnad, dels ger rättigheter också till fäder till u. ä.-barn när det gäller vårdnaden m. m. Det får då anses rimligt att det gäller samma regler för gifta som för ogifta föräldrar i bordsfrågor. Enligt vår mening bör reglerna ändras så att ett barn som föds efter det att äktenskaps-skillnad vunnit laga kraft alltid betraktas som u. ä.-barn. Äktabördspre-sumptionen bör således hävas i de fall äktenskapsskillnaden vunnit laga kraft innan barnet fötts, och modern bör själv kunna föra talan om hon anser att den f. d. mannen är fader till barnet. I vart fall bör det vara självklart, när en annan man redan sammanbor med kvinnan och är beredd att erkänna faderskapet, att inte samhället skall lägga hinder i vägen för att detta faderskap erkänns och fastställs. I vissa fall har det dragit ut på tiden upp till 1,5 år och mer innan sådana bordsfrågor kunnat klaras ut, trots att påtagliga bevis förelegat att barnet inte kunnat vara avlat i det "gamla" äktenskapet. Detta bevisar hur pass påfrestande det kan vara för de berörda parterna med den nuvarande ordningen. Dessutom vållar det samhället en hel del administrativt merarbete och kostnader att tillämpa en ordning som närmast kan anses som horribel med tanke på att det i övrigt är så många faderskap som aldrig kan fastställas, därför att det inte finns någon presumtiv fader med i bilden. Att då i andra sammanhang söka påtvinga ett barn en annan fader än den som erkänner faderskapet kan knappast vara rationellt och rimligt.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen måtte besluta att hemställa hos Kungl. Maj:t att frågan om bordsreglerna i de fall modern är fränskild och ej ingått nytt äktenskap blir föremål för utredning och att familjelagssakkunniga får i uppdrag att behandla frågan med förtur.

Stockholm den 24 januari 1974

GÖRDIS HÖRNLUND (s)

JAN BERGQVIST (s)

CHRISTER NILSSON (s)

i Norrköping

DORIS HAVIK (s)

GRETHE LUNDBLAD (s)